

Sygn. akt VII U 620/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2016 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Marcin Graczyk

Protokolant: st. sekr. sądowy Dominika Kołpa

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 października 2016 r. w Warszawie

sprawy H. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

o wcześniejszą emeryturę (z warunków szczególnych)

na skutek odwołania H. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

z dnia 3 marca 2015 r. znak: (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje H. K. prawo do wcześniejszej emerytury od dnia 1 lutego 2015r.,
2. nie stwierdza odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w przyznaniu świadczenia.
3. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. na rzecz H. K. kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt VII U 620/15

UZASADNIENIE

W dniu 20 marca 2015 r. H. K. złożył za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W., odwołanie od decyzji z dnia 3 marca 2015 r., znak: (...), na mocy której organ rentowy odmówił mu prawa do wcześniejszej emerytury – z warunków szczególnych.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony wskazał, że organ rentowy nie zaliczył mu okresu zatrudnienia w okresie od 1 listopada 1977 r. do dnia 31 maja 1992 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) z siedzibą w W. jako pracy w szczególnych warunkach (odwołanie wraz z załącznikami, k. 2-16 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W., w odpowiedzi na odwołanie z dnia 20 kwietnia 2014 r. wniósł o jego oddalenie.

W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wskazał, że ubezpieczony nie spełnił wymogu 15 lat pracy w szczególnych warunkach do dnia 1 stycznia 1999 r. Ww. bowiem nie przedłożył świadectw wykonywania pracy w warunkach szczególnych (odpowiedź na odwołanie, k.18 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony H. K., urodzony w dniu (...), w dniu 23 lutego 2015 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wniosek o wcześniejszą emeryturę z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Do powyższego wniosku ubezpieczony dołączył dokumentację potwierdzającą okresy wykonywania przez niego pracy w warunkach szczególnych (wniosek o emeryturę, k.1-25 a.r.).

Organ rentowy po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego ustalił, że ubezpieczony nie spełnia wymogu dotyczącego stażu pracy w warunkach szczególnych (tj. 15 lat pracy w warunkach szczególnych), gdyż na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił wymaganego okresu takiej pracy. Jednocześnie organ rentowy wskazał, że łączny staż pracy odwołującego – okresów składkowych i nieskładkowych wynosi 27 lat, 2 miesiące i 1 dzień. Z tych też względów organ rentowy na gruncie decyzji z dnia 3 marca 2015 r., znak: (...) odmówił ubezpieczonemu prawa do dochodzonej emerytury (decyzja z dnia 3 marca 2015 r., znak: (...), k.27 a.r.).

H. K. w okresie od 1 listopada 1977 r. do dnia 31 maja 1991 r. był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie (...) z siedzibą w W. na stanowisku stażysta, inżynier budowy, st. inżynier budowy, kierownik obiektu, kierownik budowy. Ubezpieczony w ww. zakładzie pracował w pełnym wymiarze czasu pracy, a także w godzinach nadliczbowych. Do obowiązków odwołującego należało m.in. nadzorowanie robót ziemnych, robót liniowych, wodociągowych i kanalizacyjnych, a także nadzorował pracę pracowników pracujących „w kłatkach wykopowych”. Roboty te polegały na zaszalowaniu wykopów, niwelacji wykopu w celu nadania odpowiedniego spadku. Były to budowy liniowe, odcinki miały ok. 1000 m, ale także były dłuższe. Ubezpieczony z brygadą wyjeżdżali w teren, gdzie wykonywali wykopy, układali rurociągi kanalizacyjne w głębokich wykopach. Ubezpieczony pracował także w okresach zimowych, gdzie trzeba było odsnieżyć stanowiska pracy, wykonać prace zabezpieczające roboty betoniarskie poprzez zabezpieczenie betonu matami. Do betonu dodawane były środki przeciwmrozowe zabezpieczające przed zamarzaniem i ułatwiające wiązanie mieszanki betonowej. Praca odwołującego wymagała jego ciągłej obecności na budowie (dokumentacja potwierdzająca okresy zatrudnienia odwołującego oraz zeznania świadków : J. G., B. W. oraz J. G., k. 38-39 a.s.).

W toku postępowania sądowego, Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłego BHP, celem ustalenia czy praca wykonywana przez odwołującego w (...) Przedsiębiorstwie (...) W. w okresie od 1 listopada 1976 r. do 31 maja 1991 r. odpowiadała pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, uregulowanych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz w innych rozporządzeniach Rady Ministrów dotyczących I Kategorii zatrudnienia i zarządzeniach właściwych ministrów (postanowienie z dnia 10 lipca 2015 r., k.41 a.s.).

W opinii z dnia 31 lipca 2015 r. biegła sądowa ds. BHP M. M. wskazała, że praca wykonywana przed odwołującym w okresie od 1 listopada 1977 r. do dnia 31 maja 1991 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) nie odpowiadała pracy wykonywanej w warunkach szczególnych (opinia z dnia 31 lipca 2015 r., k. 47-59 a.s.).

W piśmie procesowym z dnia 8 września 2015 r. odwołujący zgłosił zastrzeżenia do ww. opinii oraz wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego J. P. z dnia 24 stycznia 2015 r. (pismo z załącznikami z dnia 8 września 2015 r., k.75-95 a.s.)

Na rozprawie w dniu 11 stycznia 2016 r. Sąd postanowił dopuścić dowód z uzupełniającej ustnej opinii biegłej sądowej M. M. na okoliczność ustalenia jak w postanowieniu z dnia 10 lipca 2015 r.

Biegła wskazała, że inżynier budownictwa jest wskazany przez przepisy prawa jako uczestnik procesu budowlanego, jego zadania określa pracodawca. Stażysta – inżynier może wykonywać czynności pomocnicze, biurowe, magazynowe, przygląda się temu jak praca jest wykonywana, w wielu sprawach wyręcza kierownika budowy, np. organizacyjnych.

Nie mógł sprawować nadzoru inżynierskiego ani też żadnego innego. Konieczne jest zatem, wykonywanie bezpośredniego nadzoru, aby móc skorzystać z wcześniejszej emerytury. Praktykę co do bezpośredniego nadzoru nabywa się przyglądając się pracy innych.

Sąd postanowił dopuścić dowód z opinii biegłego sądowego ds. Bhp z wyłączeniem biegłej sądowej M. M. na okoliczność ustalenia jak w postanowieniu z dnia 10 lipca 2015 r. (e-protokół, k.121-123 a.s.).

W opinii z dnia 10 lutego 2016 r. biegły sądowy z zakresu BHP A. P. wskazał, że wśród wymienionych w rozporządzeniu prac , brak jest prac kierowników budów, zdaniem odwołującego się, szczególnie obciążonych psychofizycznie nadzorowaniem robotników wykonujących pracę w wykopach. Jest rzeczą oczywista, że każde kierownicze stanowisko wiąże się ze stresem i odpowiedzialnością nie tylko za podwładnych, ale też za realizację zadań (opinia z dnia 10 lutego 2016 r., k.130-136 a.s.).

W piśmie procesowym z dnia 22 lutego 2016 r. ubezpieczony wniósł o przeprowadzenie dowodu z ustnej opinii uzupełniającej biegłego sądowego A. P. oraz o przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego z zakresu BHP (pismo procesowe z dnia 22 lutego 2016 r., k.147-149 a.s.).

Na rozprawie w dniu 17 czerwca 2016 r. biegły sądowy z zakresu BHP A. P. wskazał, że w jego ocenie prace wykonywane przez odwołującego w wykopach i przy ich nadzorowaniu nie były takimi pracami które narażały go na znaczny stopień szkodliwości i duże obciążenie psychofizyczne (e-protokół, k.169-172 a.s.).

Postanowieniem z dnia 11 sierpnia 2016 r. Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu BHP, celem ustalenia czy praca wykonywana przez odwołującego w (...) Przedsiębiorstwie (...) W. w okresie od 1 listopada 1976 r. do 31 maja 1991 r. odpowiadała pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, uregulowanych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz w innych rozporządzeniach Rady Ministrów dotyczących I Kategorii zatrudnienia i zarządzeniach właściwych ministrów (postanowienie z dnia 11 sierpnia 2016 r., k.193 a.s.).

W opinii z dnia 18 września 2016 r. biegły sądowy z zakresu BHP J. P., wskazał, że w jego ocenie okres pracy od dnia 1 lutego 1977 r. do 31 maja 1991 r. na stanowisku inżyniera budowy, st. inżyniera budowy, kierownika obiektu, kierownika robót oraz kierownika budowy spełnia przesłanki uznania tych prac jako prace wykonywane w szczególnych warunkach, bowiem stanowiska te odpowiadają pracom wymienionym w dziale XIV, poz. 24 Wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 74 lutego 1983 r., natomiast nie spełnia przesłanek uznania za wykonywane w szczególnych warunkach okres prac na stanowisku stażysty w okresie od 1 listopada 1976 r. do 31 stycznia 1977 r.(opinia z dnia 18 września 2016 r., k.203-214).

W piśmie procesowym z dnia 4 października 2016 r. ubezpieczony wniósł o dopuszczenie dowodu z opinii uzupełniającej biegłego sądowego z zakresu BHP J. P.

(pismo procesowe z dnia 4 października 2016 r., k.224 a.s.).

Biegły sądowy z zakresu BHP J. P. w opinii z dnia 12 października 2016 r. potwierdził swoje dotychczasowe stanowisko zawarte w opinii z dnia 18 września 2016 r. (opinia z dnia 12 października 2016 r., k.233-238 a.s.).

Opinie sporządzone przez biegłą M. M. i biegłego A. P. nie mogły stanowić w ocenie Sądu Okręgowego podstawy ustaleń faktycznych z uwagi na błędy metodologiczne popełnione przez biegłych. Oparli się oni przy sporządzaniu opinii tylko na części materiału dowodowego ignorując zalecenia Sądu, aby opinia została wydana również w oparciu o zeznania świadków. Biegli zdyskredytowali zeznania świadków i weszli w rolę sądu oceniając ich wiarygodność. Wobec powyższego obie opinie, jako wadliwie wykonane nie mogły stanowić dowodu w sprawie. Natomiast ostatnia opinia oraz opinia uzupełniająca wykonana przez biegłego J. P. zawierała wszystkie niezbędne elementy i została wykonana w oparciu o całość materiału dowodowego. Sąd uznał ją za wartościowy dowód w sprawie.

Oдноśnie zeznań świadków, Sąd nie znalazł podstaw do uznania ich za niepełnowartościowe czy nieprawdziwe. Świadkowie zgodnie zeznali jakie czynności w okresie zatrudnienia wykonywał odwołujący się i opisali jego pracę na tyle szczegółowo na ile było to możliwe po upływie znacznego okresu czasu.

Sąd Okręgowy, zważył co następuje:

Odwołanie H. K. od decyzji organu rentowego z dnia 3 marca

2015 r., znak: (...) jest zasadne i zasługuje na uwzględnienie.

Art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 27 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. 1998 nr 162 poz. 1118 ze zm.) stanowi, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do Otwartego Funduszu Emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w Otwartym Funduszu Emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Wykaz prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze o których mowa w powołanym art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 r. nie podlega wykładni rozszerzającej. Prace te ściśle i jasno zostały określone w rozporządzeniu Rady Ministrów

z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43). Jednakże nabycie uprawnień z tytułu wykonywania prac w szczególnych warunkach lub

w szczególnym, charakterze podlega dalszym ograniczeniom. Aby daną pracę uznać za wykonywaną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, pracownik musi ją wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku pracy. Dodatkowo, zgodnie z powołanym rozporządzeniem mężczyzna nabywa prawo do emerytury po spełnieniu wszystkich przesłanek wymienionych w § 3 w zw. z § 4 ust. 1 pkt 1

i 3 rozporządzenia tj. powinien:

1. legitymować się 25 letnim okresem pracy liczoną łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia (§ 3 rozporządzenia);
2. wykonywać pracę wymienioną w wykazie A (Prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego), będącym załącznikiem do rozporządzenia;
3. osiągnąć wiek emerytalny wynoszący 60 lat (§ 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia) oraz
4. być zatrudnionym przez co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach (§ 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia).

W niniejszej sprawie spornym było, czy praca wykonywana przez odwołującego

od dnia 1 listopada 1976 r. do 31 maja 1991 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) W. miała charakter i podlegała zaliczeniu do pracy w warunkach szczególnych. Spełnienie innych warunków, od których zależy przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury pozostawało bezsporne. Nie podlega wątpliwości, że z dniem 13 stycznia 2012 r. ubezpieczony osiągnął wiek 60 lat. Nadto, strony nie kwestionowały faktu, że odwołujący posiada 25 letni okres składkowy i nieskładkowy oraz nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

W razie wszczęcia postępowania sądowego, toczącego się wskutek odwołania ubezpieczonego od odmownej decyzji organu rentowego w sprawie przyznania uprawnień do emerytury w wieku obniżonym dopuszczalne jest przeprowadzanie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo do owego świadczenia. W postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być więc udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego.

Jak wynika z dokumentacji zawartej w aktach rentowych, opinii biegłego sądowego z zakresu BHP J. P. i z zeznań świadków, H. K. pracował w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Przedsiębiorstwie (...) W. które to prace zostały ujęte w wykazie A, Dziale XIV, pod pozycją 24 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43).

Na koniec warto także podkreślić, że praca w szczególnych warunkach jest pracą o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagająca wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia – art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Jej wykonywanie powoduje szybsze obniżenie wydolności organizmu i szybszą utratę zdolności do zarobkowania stąd uzasadnione jest obniżenie wieku emerytalnego w stosunku do osób ją wykonujących. Jednakże dla oceny czy pracownik wykonywał pracę w warunkach szczególnych znaczenie mają konkretne warunki, w których jest ona wykonywana na danym stanowisku, mające z punktu widzenia ustawodawcy szkodliwy wpływ na organizm ludzki a nie samo przekonanie pracownika o wysokiej szkodliwości warunków pracy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 10 kwietnia 2013 r., sygn. akt. III AUa 137/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 18 stycznia 2013 r., sygn. akt III AUa 1203/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 16 stycznia 2013 r., sygn. akt III AUa 1181/12).

Ze zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego wynika, iż w okresie od dnia 1 listopada 1976 r. do 31 maja 1991 r. odwołujący pracował na stanowisku inżyniera budowy, st. inżyniera budowy, kierownika obiektu, kierownika robót i kierownika budowy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy zważył, że praca ta wykonywana przez odwołującego podlega zaliczeniu do stażu pracy - jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych. Tym samym łączny staż pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach wynosi ponad 15 lat.

Odnośnie ustalenia terminu od jakiego Sąd Okręgowy uznał za zasadne przyznanie odwołującemu się prawa do emerytury, zastosowanie znajduje art. 129 pkt. 1. ustawy o FUS, w oparciu o który świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Ogólną zasadą prawa emerytalno-rentowego jest, że świadczenia wypłaca się na wniosek zainteresowanego, poczynając od dnia powstania prawa do emerytury (tj. spełnienia ustawowych warunków), lecz nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o świadczenie. Sąd Okręgowy na podstawie powołanego wyżej przepisu przyznał świadczenie od dnia 1 lutego 2015 r.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał odwołującemu H. K. prawo do wcześniejszej emerytury z warunków szczególnych od dnia 1 lutego 2015 r., o czym orzekł w pkt. 1 sentencji wyroku.

Ponadto w punkcie 2 wyroku Sąd stwierdził, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w wypłacie świadczenia, w oparciu o treść art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Ustalenie, że odwołujący spełnił warunek wymaganych 15 lat pracy w warunkach szczególnych wymagało bowiem przeprowadzenia sądowego postępowania dowodowego, w tym dopuszczenia dowodu z zeznań świadków, opinii biegłych sądowych i przesłuchania odwołującego. Organ rentowy nie ma tych możliwości dowodowych w sprawach z zakresu ubezpieczeń

społecznych, gdyż ograniczony jest środkami dowodowymi wymienionymi w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. z 2007 r., Nr 11, poz. 14).

Zgodnie z art. 118 ust. 1a w/w ustawy w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Działając zaś na podstawie powołanego przepisu, Sąd wnioskując a contrario, nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, powodującej opóźnienie w wypłacie świadczenia, mając na uwadze fakt, iż dopiero wyniki niniejszego postępowania dowodowego, a w szczególności zeznania świadków i dopuszczenie dowodu z opinii biegłego pozwoliły na poczynienie wiążących ustaleń, co do charakteru zatrudnienia ubezpieczonego, mającego wpływ na jego prawo do wnioskowanego świadczenia.

Jednocześnie Sąd w punkcie 3 wyroku zasądził od organu rentowego na rzecz odwołującego kwotę 180,00 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Z uwagi na fakt przegrania sprawy przez organ rentowy, zgodnie z § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 lipca 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2015.1078).